

שם המחלקה:
ביה"ס ללימודי יסוד ביהדות
שם ומספר הקורס:
מגילות מדבר יהודה
04-099-96

שם הקורס באנגלית:
The Dead Sea Scrolls

שם המרצה:
פרופ' איל רגב

סוג הקורס: מתוקשב, באינטרנט
שנת לימודים: תשפ"א סמסטר: קיץ היקף שעות: 2 ש"ש

א. מטרת הקורס ותוצרי למידה:

מבוא

מגילות מדבר יהודה שנמצאו ב-11 מערות סמוך לואדי קומראן הן התגלית החשובה ביותר בתולדות היהדות העתיקה. הן מגלות כיצד כתבו ומה חשבו יהודים בימי בית שני, ומהן עמדותיהם ביחס לתורה, חוקיה, פרשנותה, וכיצד היהדות התפתחה לכיוונים שונים בימי בית שני. עיקר הקורס יעסוק בתפיסות של כתות קומראן (שיש המזהים אותן עם האיסיים) ובעיקר כת 'היחד' – הלכה, קודים חברתיים, משיחיות, תפילה, ועוד.

מטרות

הכרת מגילות כת קומראן, (=כת מדבר יהודה) תולדותיה, השקפותיה הלכותיה ויחסה ליהדות בית שני. פיתוח יכולות הבנה וניתוח של טקסטים ומאפיינים של כתות קומראן וספרותן.

ב. תוכן הקורס:

דרכי ההוראה:

כל תכני הקורס זמינים באתר הקורס. התלמידים ישתתפו בדיונים (קבוצות דיון), שבמהלכן יצורף עוד חומר לדיון. תקשורת קבועה עם המרצה דרך הרשת, באמצעות קבוצות דיון והודעות.

תכנית הוראה מפורטת לכל השיעורים:

תכני הקורס ומהלך השיעורים: יחידות הלימוד נכתבו על ידי פרופ' חנן אשל ופרופ' איל רגב

יחידה 1: קומראן – מבוא

סרט: סיור בח' קומראן ובמערות עם פרופ' איל רגב

יחידה 2: תולדותיה של הקבוצה שישבה בקומראן

מאמרי חובה להרחבה, לצורך הדיונים:

רגב, א' 'טומאת המקדש ומדיניות החוץ של כת קומראן בראשית התקופה החשמונאית', ציון סד (תשנ"ט), עמ' 133-156.

רפפורט א, 'תולדותיה של המדינה החשמונאית – מיונתן עד מתתיהו אנטיגונוס', בתוך: ח' אשל וד' עמית (עורכים), **ימי בית חשמונאי**, ירושלים תשנ"ו (עידן 19, יד יצחק בן צבי), עמ' 61-76.

ליכט, י', **מגילת ההודיות**, ירושלים תשי"ז, עמ' 27-52.

יחידה 3: נוסח המקרא בקומראן

יחידה 4: הספרים החיצוניים שנתגלו בקומראן

יחידה 5: מזמורים חיצוניים שנמצאו בקומראן

יחידה 6: ההלכה במגילות קומראן

מאמר חובה להרחבה:

רגב, א' 'כמה כתות מנתה עדת קומראן? על ההבדלים בין היחד, ברית דמשק, האיסיים וחורבת קומראן' קתדרה 148 (תשע"ג), עמ' 7-40.

יחידה 7: תרומתם של אנשי קומראן ליהדות ולנצרות

ג. דרישות קדם:

אין

ד. חובות הקורס:

מטלות:

על מנת לקבל ציון בקורס ישנה חובת השתתפות פעילה ב-2 דיונים מתוך כ-6-8 דיונים במהלך הקורס. טקסטים של המגילות וחומרים רלוונטיים נוספים לצורך המטלות בקבוצות הדיון מצויים בתיקיית המאמרים.

מבחן אמריקאי בסוף השנה על החומר הבא:

מצע הקורס ברשת, הביבליוגרפיה המפורטת להלן, ומעט חומר נוסף שיתווסף במהלך קבוצות הדיון.

מפגשים פרונטליים:

מפגש זום, לקראת סיום הקורס, כהכנה למבחן.

תקשורת עם המרצה

הודעות והוראות מטעם המרצה יפורסמו בלוח המודעות הכללי בו תתקלו כשתכנסו לאתר הקורס.

חילופי דברים בין המרצה לסטודנטים ובין הסטודנטים לבין עצמם בעניינים שאינם נוגעים לקבוצות הדיון ייערכו בלוח המודעות שבמרכז התקשורת (באותו מסך של לוח המודעות). עיקר התקשורת בין הסטודנטים למרצה ובין הסטודנטים לבין עצמם תיערך בקבוצות הדיון.

ה. מרכיבי הציון הסופי:

מבחן סופי, ככל הנראה רב-ברירתי (אמריקאי). ציון מספרי

מבחן סופי: 90%

השתתפות פעילה בקבוצות הדיון 10%

ו. רשימה ביבליוגרפית חובה – מאמרים למבחן (זמינים באתר הקורס)

ליכט, י', 'מגילת ההודיות', ירושלים תשי"ז, עמ' 27-52.
רגב, א' 'טומאת המקדש ומדיניות החוץ של כת קומראן בראשית התקופה החשמונאית', ציון סד (תשנ"ט), עמ' 133-156.
רגב, א' 'כמה כתות מנתה עדת קומראן? על ההבדלים בין היחד, ברית דמשק, האיסיים וחורבת קומראן' קתדרה 148 (תשע"ג), עמ' 7-40.
רפפורט א', 'תולדותיה של המדינה החשמונאית – מיונתן עד מתתיהו אנטיגונוס', בתוך: ח' אשל וד' עמית (עורכים), ימי בית חשמונאי, ירושלים תשנ"ו (עידן 19, יד יצחק בן צבי), עמ' 61-76.
בתקייית המאמרים יש מאמרים נוספים שהם לא חובה, ומקורות לצורך קבוצות הדיון.

ביבליוגרפיה לעיון נוסף (רשות) ולצורך המטלות בקבוצות הדיון (חלקם זמינים

ברשת)

ניצן ב', 'ליטורגיה בקומראן: תפילות הקבע', בתוך מגילות קומראן: מבואות ומחקרים, כרך א, עמ' 225-260. [או: הנ"ל, תפילת קומראן ושירתה, ירושלים תשנ"ז, עמ' 81-35].
פלוסר ד', 'כת מדבר יהודה והנצרות לפני פאולוס', יהדות ומקורות הנצרות, תל אביב 1979, עמ' 313-358.

רגב א', 'על הבדלי התפיסות בין ההלכה הקומראנית והלכות חז"ל: קדושה דינאמית מול קדושה סטטית', תרביץ עב, א-ב (תשס"ג), עמ' 113-132. [תדפיס מקוון באתר ספריית בר-אילן]

שיפמן י', 'מלחמת המגילות'- התפתחויות בחקר המגילות הגנוזות', קתדרה 61 (תשנ"ב), עמ' 23-3. [ניתן למוצאו גם ב

[http://www.snunit.k12.il/heb_journals/katedra/61003.html]

י' שיפמן, "ספר ברית דמשק ומגילת הסרכים", בתוך: מ' קיסטר (עורך), מגילות קומראן, מבואות ומחקרים, כרך א, עמ' 275-298. [תדפיס מקוון באתר ספריית בר-אילן] שיפמן י', הלכה, הליכה ומשיחיות בכת מדבר יהודה, ירושלים, תשנ"ג.

García Martínez, F. and Tigchelaar J.C.. *The Dead Sea Scroll Study Edition*, 2 Vols. 2000.

Regev, E. *Sectarianism in Qumran: A-Cross-Cultural Perspective*, Berlin, de Gruyter 2007.